

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ

Для ефективного правового забезпечення та охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам Кримінальний кодекс України (далі – КК України) визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили. Проте застосовуючи правовий механізм притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочин, держава залишає за собою право прощати таких осіб.

Тому **актуальними** на будь-якій стадії розвитку суспільства залишаються питання застосування механізмів звільнення від кримінальної відповідальності та покарання як напрямків кримінальної політики, в яких знаходять своє відображення принципи гуманізму та економії заходів кримінальної репресії.

Значний внесок у висвітлення проблем застосування амністії, і зокрема у сфері теоретичного вирішення проблем кримінально-правової політики, зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Ю.В. Баулін, А.А. Березовський, П.А. Воробей, В.В. Голина, А.І. Долгова, В.М. Дрьомін, М.Д. Дурманов, С.І. Зельдов, О.С. Зельдова, В.Є. Квашис, С.І. Комарицький, В.В. Комаров, О.М. Костенко, О.М. Литвак, Т.О. Ліснівські-Костарева, В.В. Лунєєв, В.Т. Малєренко, К.М. Мірзажанов, О.С. Міхлін, А.А. Музика, В.О. Навроцький, М.І. Панов, П.С. Ромашкін, О.Ф. Смірнов, В.В. Сташис, Б.М. Телефанко, В.О. Туляков, П.Л. Фріс, С.М. Школа та інші.

Однак і до цього часу багато питань, що торкаються зазначених інститутів, є дискусійними і дотепер недостатньо розроблені. Так, науковцями замало уваги приділяється дослідженню правової природи амністії; потребують наукового осмислення і правові наслідки застосування цього інституту; існує необхідність вивчення громадської думки щодо застосування амністії, також на законодавчому рівні в Україні не урегульовано процедуру здійснення амністії; на програмному рівні не визначено основні напрями державної політики у сфері звільнення від покарання осіб, які вчинили злочин.

Перераховане вище потребує значної уваги українського законодавця з метою всебічної розробки положень комплексного правового інституту амністії, а від науковців – вивчення правової природи амністії, а також визначення теоретичних перспектив їх розвитку.

Згідно з положеннями Конституції України видання актів про амністію віднесено до компетенції Верховної Ради України: “Законом України оголошується амністія ” (ч. 3 ст. 92). Вимоги щодо порядку прийняття актів амністії та інші положення, котрі стосуються цього інституту, закріплено в Законі від 1 жовтня 1996 р. “Про застосування амністії в Україні”.

Норми, що передбачають звільнення від кримінальної відповідальності і покарання внаслідок акта про амністію, також знайшли своє відображення у статтях Кримінального, Кримінально-процесуального та Кримінально-виконавчого кодексів України. Це зумовлює необхідність узгодження зазначених нормативних положень у правозастосовній діяльності. Враховуючи нинішні тенденції кримінально-правового впливу на злочинність, які характеризуються наявністю та застосуванням широкого спектру заходів некарального характеру, особливе місце з огляду на виняткову правову природу та значну масовість посідає амністія. Винятковість цього заходу потребує якісного розроблення його юридичного статусу. Саме на удосконалення якості кримінально-правової регламентації та підвищення ефективності застосування амністії спрямований проект закону про внесення змін до Закону «Про застосування амністії в Україні» (реєстр. № 4179). Водночас пропонується заборонити застосування амністії на стадії дізнання, досудового слідства, а також, коли кримінальна справа перебуває в провадженні суду, але не розглянута ним. Проектом закону також розширюється коло засуджених осіб, до яких амністія не може бути застосована взагалі. У зв'язку з пропозицією скасувати положення закону про можливість застосування амністії на стадії дізнання та досудового слідства відповідні зміни пропонується внести до статей 44, 86 Кримінального кодексу та статті 6 Кримінально-процесуального кодексу України, й доповнити останній новою статтею 6-1, в якій визначається порядок звільнення особи від покарання внаслідок акта амністії.

Прийняття зазначеного законопроекту сприятиме утвердженню гуманних засад у суспільстві, унеможливить застосування амністії до осіб, засуджених, в першу чергу, за скоєння тяжких або особливо тяжких злочинів, та дасть можливість розмежувати такі поняття, як «звільнення від кримінальної відповідальності» і «звільнення від покарання».

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що на сучасному етапі розвитку суспільних, культурних та економічних відносин в Україні особливої уваги потребує ціла низка питань, вирішення яких неможливе без максимальної консолідації зусиль суб'єктів законотворчої діяльності, теоретиків та практиків.

УДК 343+343.9

Кришевич О.В.,
к.ю.н., доцент, професор кафедри
кримінального права,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕДОТРИМАННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В США

В країнах з трансформаційною економікою сплата податків не носить еквівалентного характеру, що стає підґрунтям для антифіскальної поведінки платників, породжуючи бажання зменшити податкові зобов'язання або взагалі ухилитися від їх виконання. Сполучені Штати досягли значних успіхів у впливі на злочинність у сфері економіки: кримінально-правові стандарти щодо протидії відмиванню грошей